

El grup de recerca en Estudis de Gènere de la UIB avalua les mesures de les universitats contra l'assetjament sexual

L'estudi examina la diversitat de plans d'igualtat i protocols d'actuació de les universitats de l'Estat i analitza l'evolució de la percepció sobre l'assetjament sexual en l'àmbit universitari. El projecte culminarà amb l'elaboració d'un manual de bones pràctiques i d'un protocol d'actuació per fer front a aquesta forma de violència contra les dones

Palma. Juny de 2012

Les investigadores del grup de recerca en Estudis de Gènere de la Universitat de les Illes Balears han fet un seguiment de les mesures sobre assetjament sexual en els plans d'igualtat de les universitats espanyoles i de l'evolució de la percepció social d'aquest fenomen en l'àmbit universitari, amb l'objectiu final d'elaborar eines útils per a la prevenció i el maneig de l'assetjament sexual, entre les quals un manual de bones pràctiques i una proposta de protocol d'actuació per a les universitats.

La recerca s'emmarca en el projecte *L'assetjament sexual en l'àmbit universitari. Elements per millorar la implementació de mesures de prevenció, detecció i intervenció*, finançat per l'Institut de la Mujer. Les conclusions del projecte s'han presentat en el marc de les jornades homònimes que han tingut lloc els dies 28 i 29 de juny de 2012 a Sa Riera.

L'assetjament sexual és una forma de violència contra les dones que es pot donar tant en l'àmbit laboral com en l'acadèmic i constitueix un delictes reconegut a l'Estat espanyol. En compliment de les directrius europees sobre el tema, la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, inclou una definició d'assetjament sexual (article 7) i estableix la necessitat de promoure mesures per prevenir-lo i evitar-lo en l'àmbit de les empreses i de les administracions públiques (articles 48 i 62), i la seva inclusió en els plans d'igualtat (article 46). Així doncs, les universitats, com la resta d'organismes públics, estan obligades per llei a negociar un pla d'igualtat i a desenvolupar protocols de prevenció i actuació enfront a l'assetjament sexual.

Les investigadores
del grup de recerca
d'Estudis de
Gènere, Ioanna
Blahopoulou,
Victòria Ferrer,
Esperança Bosch,
Virginia Ferreiro i
Capilla Navarro.
Foto: UIB

Diversitat de plans i protocols

La recerca de l'equip dirigit per la doctora Esperança Bosch, professora del Departament de Psicologia i investigadora principal del grup de recerca en Estudis de Gènere de la UIB, parteix de la constatació que, al començament d'aquest projecte l'any 2009, el desenvolupament dels plans d'igualtat i dels protocols enfront de l'assetjament sexual en les universitats era altament variable, amb universitats que ja havien completat aquestes tasques i altres que encara no les havien iniciades. A més, la majoria d'estudis i anàlisis sobre aquesta forma de violència a Espanya s'havien fet en l'àmbit laboral.

Per tot això, les investigadores de la UIB es varen proposar de dur a terme una recerca que tingués com a objectius fer un seguiment de l'evolució de les mesures sobre assetjament sexual en els plans d'igualtat d'universitats espanyoles, analitzar l'evolució de la percepció de l'assetjament sexual en l'àmbit universitari, i elaborar eines per a la seva prevenció i el seu maneig. Per assolir aquest triple objectiu el grup de recerca en Estudis de Gènere va fer dos estudis, a partir dels quals està ultimant un manual de bones pràctiques i una proposta de protocol d'actuació per fer front a l'assetjament sexual a les universitats.

El primer estudi va consistir en l'anàlisi de l'abordatge de l'assetjament sexual a les universitats espanyoles a partir de la revisió dels plans d'igualtat de totes les universitats en les quals ja s'havien elaborat. En total, es varen analitzar 27 plans d'igualtat. D'aquests, en cinc casos no s'esmentava de manera específica l'assetjament sexual. En els altres 22, sí que s'esmentava, però de maneres diverses: en 7 casos no s'explicitava el propòsit de redactar un protocol relatiu a l'assetjament sexual; en 3 casos es proposava incorporar aquest tema en altres protocols ja existents; en 9 casos es proposava l'elaboració i la implementació de protocols de prevenció de la violència contra les dones i la discriminació en les seves diferents formes; i en 3 casos es proposava l'elaboració de protocols específics per a l'assetjament sexual.

Es varen enviar qüestionaris a les diferents oficines i unitats d'igualtat de les universitats espanyoles per disposar d'informació sobre les activitats que es feien en relació amb la prevenció i la intervenció en matèria d'assetjament sexual. Es varen obtenir 17 respostes que mostren que en la pràctica totalitat d'aquestes universitats es fan actuacions de prevenció i eradicació de la violència contra les dones i l'assetjament sexual, si bé aquestes actuacions no s'estan avaluant de manera sistemàtica, la qual cosa fa difícil determinar l'efectivitat d'aquestes actuacions.

A més, es varen revisar els protocols d'actuació en la matèria disponibles. En la majoria de casos s'ha inclòs el tema de l'assetjament sexual en altres protocols, com ara els relatius als riscos laborals o a la violència en l'àmbit laboral, la qual cosa dificulta la consideració de les especificitats d'aquesta forma de violència. Aquest estudi va permetre constatar que només en tres universitats s'han elaborat protocols específics que s'ajusten plenament a les propostes de la LO 3/2007.

Evolució de la percepció

El segon estudi va analitzar l'evolució de la percepció de l'assetjament sexual en l'àmbit universitari comparant la situació actual amb els resultats d'un estudi previ fet l'any 1996. Aquell any es va proposar una modificació del Codi Penal espanyol que, entre altres coses, incloïa per primera vegada l'assetjament laboral com un delictes. Entre les qüestions que es varen plantejar amb aquesta modificació hi havia la dificultat per comprendre la definició d'aquesta forma de violència contra les dones i diferenciar-la d'altres delictes o, fins i tot, d'altres formes de comportament social inadequat però no delictiu.

En aquest marc, l'any 1996 es va realitzar una recerca amb l'objectiu de conèixer la percepció de l'assetjament sexual i delimitar aquestes dificultats per a la seva definició en la població universitària. Aquest estudi també va analitzar la vigència d'un efecte de gènere al qual es referia la literatura sobre el tema –això és, les diferències entre homes i dones a l'hora de definir l'assetjament sexual.

Quinze anys després de l'entrada en vigor d'aquesta modificació legislativa, i d'altres que la varen succeir, l'equip de la UIB va considerar important replicar aquella investigació prèvia (ampliant la mostra d'estudi), amb l'objectiu de determinar possibles canvis en la percepció de l'assetjament sexual i en la classificació de diferents comportaments.

Els resultats d'aquest treball mostren que, tot i el temps transcorregut, encara hi ha dubtes i dificultats quant a la definició del que és, o no és, assetjament sexual. De la mateixa manera, els resultats mostren que perdura l'efecte de gènere, de manera que les dones (alumnes i professores) tendeixen a percebre com a assetjament sexual més comportaments i en major mesura, mentre els homes (sobretot alumnes) tendeixen a percebre més comportaments com a grollers (però no delictius) o, fins i tot, com a normals entre persones adultes.

Conclusions

En definitiva, els resultats d'ambdós estudis remarquen la necessitat de disposar en l'àmbit universitari de plans d'igualtat, no només perquè la legislació vigent ho requereix, sinó també perquè aquests plans constitueixen instruments útils i adequats en els quals es pot emmarcar tot tipus d'accions relacionades amb la prevenció i l'eradicació de l'assetjament sexual en l'àmbit universitari.

De la mateixa manera, aquests resultats assenyalen la necessitat de comptar com abans millor amb protocols per a la prevenció i l'acció contra aquesta forma de violència, que siguin específics i que contemplin totes les seves particularitats, i en els quals es dissenyin no només les actuacions a fer sinó la manera com s'avaluaran per determinar-ne l'efectivitat.

Projecte de recerca

Títol: *L'assetjament sexual en l'àmbit universitari. Elements per millorar la implementació de mesures de prevenció, detecció i intervenció*

Entitat finançadora: Instituto de la Mujer

Referència: Exp. 5/09

Investigadora principal: Esperança Bosch

Grup de recerca en Estudis de Gènere

Participants

Dra. Esperança Bosch
(investigadora principal del grup)
Dra. Victòria A. Ferrer
Dra. Ioanna Blahopoulou
Dra. Capilla Navarro Guzmán
Sra. Virginia Ferreiro Basurto

Ubicació

Facultat de Psicologia
Edifici Guillem Cifre de Colonya
Campus universitari
Cra. de Valldemossa, km 7.5, Palma